

Nacionalna banka sjemena u Sadovu

Автор(и): Растителна защита
Дата: 04.02.2021 Брой: 2/2021

Nacionalna banka sjemena, koja je najveća na Balkanu, nalazi se pri Institutu za biljne genetičke resurse "Konstantin Malkov" (IPGR). Ova činjenica pokazatelj je da institut u Sadovu ima vrlo posebnu misiju u biljnom svijetu, koja izmiče pažnji šire javnosti. Gen banka je neprocjenjivi kapitalni resurs, vitalan i neophodan za očuvanje i proučavanje kultiviranih biljaka, ljekovitih i ukrasnih vrsta, osnovni materijal za buduća oplemenjivačka otkrića, te za očuvanje i obogaćivanje biološke raznolikosti.

Nacionalna gen banka osnovana je 1984. godine. Njezina je glavna zadaća provedba znanstvenog programa za dugoročno i srednjoročno čuvanje germplazme putem sjemena u kontroliranim uvjetima, u skladu sa standardima FAO-a (1980., 1995., 2014.). Očuvanje raznolikosti kultiviranih biljnih vrsta i njihovih divljih srodnika postiže se održavanjem triju zbirki:

Osnovna zbirka – održava se u uvjetima za dugotrajno skladištenje uzoraka sjemena, koji se čuvaju u hermetički zatvorenim pakiranjima, pri niskoj vlažnosti sjemena i temperaturi od minus 18 °C. U tim uvjetima sjeme zadržava svoju klijavost nepromijenjenu od nekoliko desetljeća do stotinu ili više godina.

Aktivna zbirka – osigurava sigurno skladištenje sjemena od tri do deset godina na + 6 °C.

Zbirka za razmjenu – pruža materijal za slobodnu razmjenu s partnerima iz nacionalnog i međunarodnog sustava.

Nacionalna gen banka čuva preko 60.000 uzoraka, od čega 43.147 u uvjetima dugotrajnog skladištenja. Osnovnu zbirku čine 33 porodice, 150 rodova i 600 biljnih vrsta.

Zbirka koja se čuva u Nacionalnoj gen banci objavljena je u Europskom elektroničkom katalogu biljnih genetičkih resursa EURISCO (<http://eurisco.ipk-gatersleben.de>).

Nacionalna gen banka pri IPGR-u u Sadovu provodi nenovčanu razmjenu s preko 100 gen banaka, botaničkih vrtova i međunarodnih centara za biljne genetičke resurse diljem svijeta. S druge strane, svim zainteresiranim partnerima u zemlji pruža pristup globalnim zbirkama putem slobodne razmjene germplazme, registracije i skladištenja uzoraka sjemena sorti, oplemenjivačkih linija, lokalnih formi, divljih vrsta, uključujući rijetke i ugrožene vrste.

U intervjuu za časopis “Zaštita bilja” u broju 7/2020. izv. prof. dr. sc. Katya Uzundzhaliyeva, direktorica IPGR-a u Sadovu, navodi sljedeću činjenicu:

“Nažalost, u ovoj fazi gen banka nema ciljanog financiranja i održava se prihodima instituta, što je krajnje nedovoljno. Mora se shvatiti da je gen banka struktura koja ne stvara prihod, te da sve gen banke u Europi primaju nacionalno financiranje kako bi mogle provoditi svoje aktivnosti”. Svrha gen banke sasvim je drugačija, naime očuvanje bogate bioraznolikosti u obliku sjemenskog materijala za buduće generacije, koji će se koristiti u oplemenjivanju s obzirom na promjenjive klimatske uvjete koji su posljednjih godina sve više opipljivi.

Institut u Sadovu ulaže napore da gen banka postane mjesto od nacionalnog značaja, po uzoru na mnoge europske gen banke.